

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Інвестиційна політика відіграє значущу роль в загальній системі економічного розвитку, оскільки визначає напрямки, шляхи і способи модернізації народногосподарського комплексу на основі капітальних вкладень, здатних якісно змінити стан продуктивних сил. Для інвестиційної політики важливу роль відіграє інституціональна складова та її регіональний аспект, оскільки реальні інвестиційні проекти реалізуються на певних територіях і потребують місцевої підтримки, що сприяє активізації капіталовкладень, заохочує інвесторів до здійснення стратегічних капіталовкладень, які відіграють не лише економічну, але і соціальну функцію.

У сучасному світі все більше країн орієнтуються на проведення політики так званого «інвестиційного протекціонізму», роблячи акцент на пріоритетний розвиток внутрішнього інвестиційного ринку і підвищення його значення у забезпеченні економічного зростання. Відтак, досягнення балансу у питанні державного контролю щодо економічної безпеки та розвитку галузей, що є суверенним правом кожної країни, та необхідністю залучення прямих іноземних інвестицій, залишається одним з основних завдань державної інвестиційної політики, яка направлена на збереження суверенітету країни та забезпечення її економічної безпеки, нейтралізацію таких загроз з боку іноземних інвесторів як: монополізація національного ринку, залежність національних виробників від іноземних кредиторів, перетворення національної промисловості у сировинну базу розвинених країн, встановлення контролю з боку іноземців над стратегічно важливими галузями економіки та інші. [2, с. 6].

Нестабільність та неефективність інвестиційного законодавства є одним із найбільш вагомих чинників, що стримують активізацію інвестиційної діяльності. Вітчизняне інвестиційне законодавство включає понад 100 нормативних актів, які можна об'єднати у дві групи. До першої групи умовно належить нормативно-правові документи спеціальної дії, якими визначено зміст основних термінологічних понять, розмежовані повноваження органів влади у царині державного регулювання тощо. Друга група законодавчих актів врегульовує різноманітні аспекти господарської діяльності, регламентуючи в тому числі окремі моменти інвестиційної діяльності.

Впродовж останніх років законодавчі новації були спрямовані на

ліквідацію штучних бар'єрів для залучення інвестицій. До найважливіших з них належать зміни до законодавства з метою підвищення прозорості державних закупівель, вдосконалення корпоративного управління, ліквідації бар'єрів для розвитку індустріальних парків, державно-приватного партнерства, скасування реєстрації іноземних інвестицій тощо. Разом з тим, поряд із позитивними нововведеннями, у нормативно-правових актах, що регулюють інвестиційну діяльність зберігся значний перелік неоднозначних норм, що можуть перешкоджати поліпшенню інвестиційного клімату в країні. З метою вирішення цієї проблеми підтримуємо пропозиції щодо розробки Інвестиційного кодексу України, що дасть можливість в процесі узгодити норми профільних законів та підзаконних актів, спростити законодавство з питань регулювання інвестиційної діяльності.

У Стратегії розвитку Європейського Союзу до 2020 року зазначається, що регулювання інвестиційної діяльності повинно базуватись на принципах максимальної відкритості доступу до ринків, провадження підтримки вільної конкуренції, надання самостійності регіонам в сфері їхніх бюджетних, податкових, регуляторних повноважень. У світлі цих принципів основні напрямки сучасної регіональної інвестиційної політики в Україні можуть бути визначені таким чином:

- встановлення прозорого конкурентного середовища для інвестиційної діяльності, побудованого на засадах мінімально необхідного регуляторного втручання держави в господарську діяльність суб'єктів господарювання;

- запровадження системи дієвої непрямої підтримки інвестиційних процесів в регіонах з мінімізацією дотаційного підходу, що автоматично ліквідує підґрунтя для корупційної діяльності;

- формування системи комплексного інформаційного та іншого супроводу інвестиційного процесу;

- реалізація стратегічних переваг окремих регіонів відповідно до наявних передумов щодо розвитку стратегічно значущих видів економічної діяльності;

- застосування фіскальної нормативної бази в регіонах на засадах мінімальної суб'єктивізації та реалізації проектного і програмного підходів.

Регіоналізація інвестиційної політики повинна здійснюватися через делегування деяких повноважень щодо регулювання капіталовкладеннями на місцевому рівні, адже так забезпечується більш прямий контакт між інвестором та представниками влади. Є

загальновідомим і підтверджується європейськими та світовими тенденціями факт, що інвестори мають чіткі переваги щодо розміщення коштів, і головним критерієм є надійність умов для розміщення і відтворення інвестованих ресурсів, що переважає над інтересами в швидкості та окупності капіталу. Проведені в низці регіонів України дослідження інституціонального забезпечення інвестиційної діяльності свідчать про низький ступінь реальної гарантованості прав власності інвесторів. Найбільш актуальними проблемами, на думку інвесторів, в Україні є відносини з фіскальними органами, недосконалість нормативно-правового регулювання, проблеми у сфері земельних відносин, питання отримання ліцензій тощо. Оскільки більшість з цих проблем виникає на місцевому рівні при безпосередньому провадженні діяльності суб'єктами інвестиційного процесу, то і регуляторні механізми також повинні мати локалізований рівень [1, с. 30].

Стратегією розвитку Тернопільської області на період до 2020 року у сфері інвестиційної політики визначено такі пріоритети: створення нових високотехнологічних підприємств і забезпечення робочими місцями мешканців регіону; забезпечення умов для створення позитивного для ведення бізнесу іміджу регіону; просування бренду області на інвестиційних та інші ринках; розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі; консультативна підтримка агровиробників з питань сертифікації продукції з метою підвищення їх конкурентоспроможності; активізація роботи з міжнародними донорськими організаціями (ЄБРР, USAID, Світовий Банк тощо); будівництво, реконструкція, капітальний та поточний ремонт дорожньої інфраструктури; сприяння розвитку інфраструктури у новоутворених об'єднаних територіальних громадах [4].

В транзитивних економіках важлива роль відводиться іноземному капіталу. Він дає змогу розвивати великомасштабні проекти, отримувати передові технології і сучасне обладнання, опановувати нові маркетингові стратегії та ринки збуту. Це особливо важливо, з огляду на нестачу внутрішніх економічних ресурсів, необхідних для активізації інвестиційної діяльності та проведення структурної перебудови економіки регіону. Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку Тернопільської області на 1 липня 2017 року становив 42,9 млн дол. США та у розрахунку на одну особу склав 40,5 дол. США. На промислових підприємствах області зосереджено 25,3 млн дол. США прямих іноземних інвестицій (59,0 % від їх загального обсягу), у т.ч. переробної – 24,7 млн дол. США.

Серед галузей переробної промисловості найбільше прямих

інвестицій вкладено у сферу машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування (9,8 млн дол. США або 38,8 % обсягу прямих інвестицій у промисловість) та у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (8,5 млн дол. США або 33,6 %). На підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності акумульовано 8,0 млн дол. США прямих інвестицій (18,4 % загальнообласного обсягу), сільського, лісового та рибного господарства – 4,5 млн дол. США (10,5%).

Загалом інвестиції в область надійшли з 36 країн світу. З країн ЄС надійшло 40,3 млн дол. США інвестицій (93,9% загального обсягу акціонерного капіталу). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає 66,2% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Чехія – 7,5 млн дол. США (17,4 %), Бельгія – 6,3 млн дол. США (14,7 %), Німеччина – 5,5 млн дол. США (12,8 %), Естонія – 5,4 млн дол. США (12,5 %) та Кіпр – 3,8 млн дол. США (8,8 %) [3].

Незважаючи на досягнуті успіхи, з огляду на різноманітні чинники, на Тернопільщині поки не вдалося сповна реалізувати існуючий потенціал залучення іноземних інвестицій. Це суттєво гальмує розвиток бізнесу, який є основним реципієнтом інвестиційних ресурсів.

В умовах сучасної нестабільної ситуації в Україні потреба в нових інвестиціях обумовлена необхідністю вирішення як поточних, повсякденних завдань, пов'язаних з необхідністю підтримувати економічний розвиток за схемою розширеного відтворення в рамках заданої економічної моделі, так і завдань надзвичайного характеру, що виникають через невідворотну необхідність ліквідації загрози виникнення гострої кризи, пов'язаної з дестабілізацією економічної обстановки в регіонах.

Отже, стратегічним вектором розвитку інвестиційної політики в Україні має бути регіоналізація. Відповідно до європейських підходів, регулювання інвестиційної діяльності має базуватись на принципах максимальної відкритості доступу до ринків, провадження підтримки вільної конкуренції, надання самостійності регіонам в сфері їхніх бюджетних, податкових, регуляторних повноважень. У ракурсі цих принципів, головними напрямками регіональної інвестиційної політики мають бути: мінімізація регуляторного втручання державних органів у господарську діяльність інвесторів; розробка системи непрямой підтримки інвестиційних процесів в регіонах з мінімізацією дотаційного підходу; створення системи комплексного інформаційного та іншого супроводу інвестиційного процесу; десуб'єктивізація фіскальної нормативної бази,

що регулює питання інвестиційної діяльності.

Бібліографія

1. Буркинський Б. Сучасні напрямки регіональної інвестиційної політики / Б. Буркинський, О. Лайко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – Вип. 3(107). – С. 29-37.

2. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації / Т. Затонацька // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – Вип. 9 (161). – С. 6-10.

3. Офіційний сайт Тернопільської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/655.htm>

4. План заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/39677/>

Анатолій ТУРИЛО

Криворізький технічний університет, Україна

Даріюш ПАВЛІШЧИ

Польща

ІННОВАТИКА І УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ НА МІКРОРІВНІ

Весь світ визнав, і це стало фактом, що основним і фундаментальним чинником розвитку суспільства є людина і її знання. Духовність, знання й інтелект визначають вектор цивілізаційного розвитку і ступінь прогресивності будь-якої країни.

Світова еліта визнала і констатувала, що на сучасному етапі життєдіяльності суспільства серед усіх видів капіталів головним за значимістю впливу на якість життя людини, зовнішнє середовище і стан ринкової економіки є інтелектуальний капітал.

Духовність людини помножена на інтелектуальний капітал стали новим символом сучасності і основним засобом прогресивного розвитку суспільства, економіки і боротьби з кризовими явищами в усіх сферах діяльності людини.

Наука і практика виступають всеохоплюючими чинниками, які впливають на інтелект та духовність людини й загалом визначають процес і якість її розвитку. Один із самих великих вчених сучасності Альберт Ейнштейн, відмічаючи роль науки, вказував, що піклування про